

ARREST VAN HET HOF (Eerste kamer)

6 juni 1985 *

In zaak 157/84,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van de Commission de première instance du contentieux de la sécurité sociale des Hauts-de-Seine, in het aldaar aanhangig geding tussen

Maria Frascogna

en

Caisse des dépôts et consignations,

om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van verordening nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (PB 1971, L 149, blz. 2),

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

samengesteld als volgt: G. Bosco, kamerpresident, R. Joliet en T. F. O'Higgins, rechters,

advocaat-generaal: C. O. Lenz

griffier: D. Louterman, administrateur

gelet op de opmerkingen ingediend door:

- verzoekster in het hoofdgeding, vertegenwoordigd door C. Exio, secretaris-generaal van het Patronato ACLI,
- verweerster in het hoofdgeding, vertegenwoordigd door J. C. Cervera, onder-directeur van de Caisse des dépôts et consignations,

* Procestaal: Frans.

- de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur J. Griesmar en J. Currall, lid van haar juridische dienst,
- de Italiaanse regering, vertegenwoordigd door P. G. Ferri, avvocato dello Stato,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal, genomen ter terechtzitting van 21 maart 1985,

het navolgende

ARREST

(omissis)

In rechte

- 1 Bij beschikking van 8 december 1983, ingekomen ten Hove op 20 juni 1984, heeft de Commission de première instance du contentieux de la sécurité sociale des Hauts-de-Seine krachtens artikel 177 EEG-Verdrag een prejudiciële vraag gesteld over de uitlegging van verordening nr. 1408/71 van de Raad van 14 juni 1971 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (PB 1971, L 149, blz. 2).
- 2 Deze vraag is gerezen in een geding tussen Frascogna en de Caisse des dépôts et consignations, inzake de weigering om Frascogna de bijzondere ouderdomstoelage toe te kennen.
- 3 Frascogna, van Italiaanse nationaliteit, is weduwe van een Italiaans onderdaan. Uit dien hoofde ontvangt zij van het Istituto Nazionale della Previdenza Sociale een weduwenpensioen. Sinds 1976 woont zij in Frankrijk bij haar zoon, die daar arbeid in loondienst verricht.

- 4 In november 1981 verzocht Frascogna de Caisse des dépôts et consignations om toekenning van de bij wet nr. 52-799 van 10 juli 1952 ingevoerde bijzondere ouderdomstoelage. Deze wet bepaalt, dat aan bejaarden die geen recht hebben op een ouderdomsuitkering krachtens een stelsel van sociale zekerheid en die over onvoldoende inkomsten beschikken, een toelage wordt betaald. Deze toelage is voorbehouden aan Franse onderdanen en onderdanen van landen die met Frankrijk een wederkerigheidsovereenkomst hebben gesloten. In beide gevallen moet de betrokkene evenwel op Frans grondgebied binnen Europa wonen.
- 5 Op 21 april 1982 wees de Caisse des dépôts et consignations Frascogna's verzoek af, op grond dat deze geen vijftien jaar in Frankrijk had gewoond. Blijkens het dossier hebben Frankrijk en Italië geen wederkerigheidsovereenkomst gesloten, maar zijn beide landen toegetreden tot de Europese Interimovereenkomst van 11 december 1953 betreffende de regelingen inzake sociale zekerheid voor ouderdom, invaliditeit en overlijden. Naar luid van artikel 2, lid 1, sub b, van deze overeenkomst moeten met name niet-onderdanen gedurende vijftien jaar hebben gewoond op het grondgebied van de Lid-Staat waar zij in aanmerking willen komen voor uitkeringen krachtens een stelsel dat niet op premiebetaling berust. Frascogna voldoet niet aan die voorwaarde.
- 6 Op 10 juni 1982 heeft Frascogna bij de Commission de première instance du contentieux de sécurité sociale des Hauts-de-Seine beroep ingesteld tegen het afwijzende besluit van de Caisse des dépôts et consignations. Tot staving van haar beroep heeft Frascogna betoogd, dat de in de Interimovereenkomst gestelde voorwaarde inzake de woonplaats onverenigbaar is met verordening nr. 1408/71 wat het vereiste tijdvak betreft.
- 7 Dit argument heeft de Commission de première instance du contentieux de la sécurité sociale des Hauts-de-Seine ertoe gebracht, het Hof de prejudiciële vraag voor te leggen of „de bepalingen van de Europese Interimovereenkomst van 11 december 1953 nog verenigbaar zijn met verordening nr. 1408/71 van de Raad van de Europese Gemeenschappen”.
- 8 Frascogna, de Caisse des dépôts et consignations, de Commissie van de Europese Gemeenschappen en de Italiaanse regering hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

- 9 Volgens Frascogna is verordening nr. 1408/71 *ratione personae* op haar van toepassing, daar zij „een gezinslid van een werknemer” is in de zin van artikel 2, lid 1, van die verordening. De betrokken toelage zou binnen de werkingssfeer van verordening nr. 1408/71 vallen, omdat Frankrijk haar vermeldt in de in artikel 5 van de verordening voorziene verklaring. Het door de Interimovereenkomst vereiste tijdvak van woonplaats zou dan ook in strijd zijn met het in artikel 3 van verordening nr. 1408/71 neergelegde beginsel van gelijke behandeling van eigen onderdanen en onderdanen van een andere Lid-Staat.
- 10 Volgens de Caisse des dépôts et consignations is de bijzondere ouderdomstoelage een bijstandsuitkering en is verordening nr. 1408/71 er derhalve niet op van toepassing.
- 11 Ook de Commissie is van oordeel dat de bijzondere ouderdomstoelage niet binnen de werkingssfeer van verordening nr. 1408/71 valt, daar zij niet bestemd is om een sociale-zekerheidsuitkering aan te vullen.
- 12 De Italiaanse regering daarentegen is van mening dat de bijzondere ouderdomstoelage binnen de werkingssfeer van verordening nr. 1408/71 valt, en dat het door de Interimovereenkomst vereiste tijdvak van woonplaats in strijd is met het in deze verordening neergelegde gelijkheidsbeginsel.
- 13 Reeds in het arrest van 28 mei 1974 (zaak 187/73, Callemeyn, Jurispr. 1974, blz. 553) overwoog het Hof: „verordening nr. 1408/71 vindt, wat haar personele zowel als materiële werkingssfeer betreft, toepassing voor de ... Europese Interimovereenkomst betreffende de regelingen inzake sociale zekerheid voor ouderdom, invaliditeit en overlijden... voor zover deze verordening voor de rechthebbende gunstiger is dan de overeenkomst.” Indien in casu van toepassing, zou verordening nr. 1408/71, gelet op het in artikel 3 vervatte beginsel van gelijke behandeling, ontegenzeggelijk gunstiger zijn dan de Europese Interimovereenkomst.
- 14 De verwijzing naar deze beginselen geeft evenwel geen afdoende antwoord op de vraag van de verwijzende rechter. Deze wenst immers ook te vernemen, of een

bloedverwant in opgaande lijn van een werknemer van een Lid-Staat, die samen met die werknemer in een andere Lid-Staat is komen wonen, ingevolge verordening nr. 1408/71 in laatstbedoelde staat in aanmerking komt voor een ouderdomstoelage als thans in geding. Deze vraag dient derhalve nader te worden onderzocht.

- 15 Artikel 2, lid 1, van verordening nr. 1408/71 bepaalt, dat deze verordening van toepassing is „op werknemers op wie de wetgeving van een of meer Lid-Staten van toepassing is of geweest is, en die onderdanen van een der Lid-Staten ... zijn, alsmede op hun gezinsleden en op hun nagelaten betrekkingen.” In het arrest van 23 november 1976 (zaak 40/76, Kermaschek, Jurispr. 1976, blz. 1669) overwoog het Hof evenwel, dat gezinsleden of nagelaten betrekkingen van een werknemer ingevolge verordening nr. 1408/71 alleen maar aanspraak kunnen maken op afgeleide rechten, dat wil zeggen rechten verkregen in de hoedanigheid van gezinslid of nagelaten betrekking van een werknemer.
- 16 Blijkens het dossier wordt de bij wet nr. 52-799 van 10 juli 1952 ingevoerde bijzondere ouderdomstoelage toegekend aan bejaarden, ongeacht hun verwantschap met een werknemer.
- 17 Hieruit volgt dat, nu het recht op de bijzondere ouderdomstoelage geen afgeleid recht is in de zin van verordening nr. 1408/71, de bloedverwant in opgaande lijn van een migrerend werknemer een aanspraak op die toelage niet kan baseren op verordening nr. 1408/71.
- 18 De Commissie stelt in haar opmerkingen evenwel, dat de bijzondere ouderdomstoelage als sociaal voordeel moet worden toegekend krachtens artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Gemeenschap (PB 1968, L 257, blz. 2).
- 19 Ten einde de nationale rechter alle uitleggings-elementen betreffende het gemeenschapsrecht te verschaffen die hij voor de beslissing van het hoofdgeding nodig heeft, moet thans de gegrondheid van die stelling worden onderzocht.

- 20 Gelijk het Hof herhaaldelijk heeft verklaard (laatstelijk in het arrest van 27 maart 1985, zaak 249/83, Hoeckx, Jurispr. 1985, blz. 973), dekt het begrip sociale voordelen alle voordelen die „al dan niet verbonden aan een arbeidsovereenkomst, in het algemeen aan nationale werknemers worden toegekend, voornamelijk op grond van hun objectieve hoedanigheid van werknemer of enkel wegens het feit dat zij ingezetenen zijn, en waarvan de uitbreiding tot werknemers die onderdaan van andere Lid-Staten zijn, geschikt lijkt om hun mobiliteit binnen de Gemeenschap te vergemakkelijken.”
- 21 Zo overwoog het Hof in het arrest van 12 juli 1984 (zaak 261/83, Castelli, Jurispr. 1984, blz. 3199), dat onder het begrip sociaal voordeel in de zin van artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1612/68 ook het door de wetgeving van een Lid-Staat voorziene gewaarborgd inkomen voor bejaarden valt.
- 22 Dit leidt tot de conclusie, dat de bijzondere ouderdomstoelage voor bejaarden met onvoldoende bestaansmiddelen binnen de materiële werkingsfeer van verordening nr. 1612/68 valt.
- 23 Blijkens de rechtspraak van het Hof verbiedt het in artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1612/68 vervatte grondbeginsel van non-discriminatie op het gebied van het vrije verkeer, elke discriminatie ten laste van bloedverwanten in opgaande lijn van een werknemer van een andere Lid-Staat, die gebruik hebben gemaakt van het hun bij artikel 10 van verordening nr. 1612/68 toegekende recht om zich bij die werknemer te vestigen.
- 24 Onder die omstandigheden is de verplichting opgelegd aan bloedverwanten in opgaande lijn van werknemers die onderdaan zijn van een Lid-Staat, om een bepaald aantal jaren op het grondgebied van een Lid-Staat te hebben gewoond, een met artikel 7, lid 2, van verordening nr. 1612/68 strijdige discriminatie, wanneer die verplichting niet geldt voor bloedverwanten in opgaande lijn van nationale werknemers.

- 25 Derhalve moet op de gestelde vraag worden geantwoord, dat de toekenning van een bijzondere ouderdomstoelage, waarmee onder de voorwaarden voorzien in de in het hoofdgeding toepasselijke nationale wet, aan bejaarden een minimuminkomen wordt gewaarborgd, een sociaal voordeel vormt in de zin van verordening nr. 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968, en dat artikel 7, lid 2, van deze verordening aldus moet worden uitgelegd, dat de toekenning van een dergelijk sociaal voordeel niet afhankelijk mag worden gesteld van de voorwaarde dat de begunstigde gedurende een bepaald aantal jaren daadwerkelijk op het grondgebied van een Lid-Staat heeft gewoond, indien deze voorwaarde niet geldt voor onderdanen van die Lid-Staat.

Kosten

- 26 De kosten door de Italiaanse regering en de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

uitspraak doende op de door de Commission de première instance du contentieux de la sécurité sociale des Hauts-de-Seine bij beschikking van 8 december 1983 gestelde vraag, verklaart voor recht:

- 1) De toekenning van een bijzondere ouderdomstoelage, waarmee onder de voorwaarden voorzien in de in het hoofdgeding toepasselijke nationale wet, aan bejaarden een minimuminkomen wordt gewaarborgd, vormt een sociaal voordeel in de zin van verordening nr. 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968.

- 2) Artikel 7, lid 2, van deze verordening moet aldus worden uitgelegd, dat de toekenning van een dergelijk sociaal voordeel niet afhankelijk mag worden gesteld van de voorwaarde dat de begunstigde gedurende een bepaald aantal jaren daadwerkelijk op het grondgebied van een Lid-Staat heeft gewoond, indien deze voorwaarde niet geldt voor onderdanen van die Lid-Staat.

Bosco

Joliet

O'Higgins

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 6 juni 1985.

De griffier

P. Heim

De president van de Eerste kamer

G. Bosco